

Viet Nam có hiện tượng bùng phát dân số rất mạnh, nhất là kể từ thập niên 1990 trở đi...

Theo quan điểm về dân sinh của Liên Hiệp Quốc là Quốc Nhân Khẩu thì hôm 31 Tháng 10 vừa qua, dân số của đất nước đã lên đến bảy tỷ người. Bức ảnh này có nghĩa là gì về kinh tế và về quan hệ giữa các quốc gia? Chúng ta sẽ tìm hiểu chuyên này qua cuộc trao đổi sau đây với nhà tư vấn cho đài Á châu Tự do là chuyên gia kinh tế Nguyễn Xuân Nghĩa.

Gia Minh: Xin kính chào ông Nghĩa. Tính theo Liên hiệp quốc, hôm 31 vừa qua, dân số thế giới vừa có bảy tỷ người. Trên diễn đàn này, tôi hiểu năm qua ông vừa tham gia nói đến những ý nghĩa của dân số kinh tế là đất đai hình thái, là văn hoá và dân số. Thế ông, vì nhân loại ngày nay có bảy tỷ người phân bố như thế nào đến các sinh hoạt kinh tế đó?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Tôi thì nghĩ rằng về văn hoá, thì dân số hay nhân khẩu có chi phối các sinh hoạt kinh tế một cách chậm rãi, liên tục và thòt ra rất mạnh. Nhưng cũng vì chậm rãi nên vậy - chậm rãi là vài thế kỷ, là mấy chục năm - nên tôi ít để ý chúng ta chú ý. Cho nên bức ảnh vừa qua rất đáng để chúng ta quan tâm.

- Nhìn trong trường hợp thì thế kỷ trăm năm nay, lâu lâu nhân loại lại để ý báo động về "nhân nhân mãn" là khi dân số bùng phát quá đông khiến đất đai không thể nuôi nổi miệng ăn và có khi gặp đói kém.

- Có lẽ Linh mục Thomas Robert Malthus người Anh là nhà kinh tế và nhân khẩu học đầu tiên và nổi tiếng nhất với lý luận về nhân khẩu hay "Thuyết Dân số" của ông, xuất hiện vào cuối Thế kỷ 18, hơn 200 năm trước. Gần đây hơn, khoảng 40 năm trước, chúng ta cũng có lẽ có một nhóm chuyên gia trong "Club of Rome", hay Câu lạc bộ Roma, với các chuyên gia hàng đầu về môi trường sinh sống do dân số gia tăng khiến đất đai tăng trưởng kinh tế tụt yếu xuống giảm sút. Giờ đây, khi kinh tế thì ta đều thấy rằng các lý luận này bị quan thái quá. Một cách chậm rãi thì sau khi báo động về kinh tế toàn cầu lại tăng trưởng vượt bậc và gần đây hơn, nhiều quốc gia đã phát triển nhanh và mạnh với các giải pháp hiện đại hơn để giải quyết bài toán khan hiếm của nhân loại.

- Cho nên, chúng ta rất cần quan tâm đến các vấn đề môi sinh và dân số và rất nên quý trọng lợi ích báo, nhưng cũng chậm rãi vì vậy mà nghĩ đến giải pháp kiểm soát tăng trưởng vì sự cân bằng trái đất bền vững và sự không nuôi sống nổi một nhân loại quá đông....

Gia Minh: Đó là nhìn trong trường hợp, chỉ ngay trước mắt thì có lẽ chúng ta đang gặp một vấn đề trái ngược. Đó là nhân lão hóa dân số, tức là dân số của nhiều quốc gia đang có sự tăng trưởng nhưng lại thành phần cao niên và vì vậy các nước này sẽ khó phát triển mạnh mẽ như trong quá khứ,

hai thí dụ điển hình là nước Nga và nước Nhật. Ông nghĩ sao về hiện tượng này?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Trong mặt khác mình sẽ nói riêng về dân số Nga. Trước đây chuyên dân số, tôi từng nghĩ rằng thuyết nhân mãn quá bị quan đã không nhìn ra ba bên yếu tố có ảnh hưởng đến sinh hoạt kinh tế của từng nhóm quốc gia và sự chuyển đổi dân số khác biệt của từng nước là do những thay đổi trong quan hệ giữa các nước với nhau. Nhưng thay đổi này xảy ra khá chậm rãi nhưng chắc chắn nên sẽ chi phối nhân loại nhiều hơn ta nghĩ.

Gia Minh: Ông nói đến ba bên yếu tố chi phối, đó là những gì vậy?

Nguyễn Xuân Nghĩa:

- Thứ nhất, tiến bộ về khoa học kỹ thuật có kéo dài tuổi thọ con người, trước tiên là từ các nước công nghiệp hóa, rồi đến các nước tân hưng và chậm phát triển. Nhưng trong các nước công nghiệp hóa, đa gia tăng dân số cũng giảm dần, như ta đang thấy từ hai nước đã từng là cường quốc kinh tế hàng hai và hàng ba sau Hoa Kỳ, là Nhật Bản và Đức. Và mặt chủ yếu đầu tiên của hiện tượng dân số giảm tăng mà giảm chính là hiện tượng lão hóa ông và nước tôi. Các quốc gia kỹ thuật cũng sẽ liên tiếp gặp hiện tượng đó như ta biết từ trước ở Trung Quốc.
- Thứ hai, thu nhập về dân số hàng qua công tác kiểm tra, người ta chỉ nói đến nhân khẩu hay mức ăn, của người già hay người trẻ như nhau. Trong khi thực, người trẻ lại có hai khác biệt lớn, đó là khả năng sinh con và sức sản xuất. Vì vậy mình mới nói rằng hiện tượng lão hóa dân số là chủ yếu của mặt chuyển đổi hàng lớn hơn, đó là mức gia tăng dân số đã sút giảm rồi dân số nói chung cũng sẽ giảm, trước hết từ các nước công nghiệp hóa. Hơn nữa là về lâu về dài, sẽ liên quan của các nước này sẽ giảm dần so với sức sản xuất của các xã hội ta gọi là "chậm tiến" mà cũng là xã hội có dân số trẻ hơn. Sự chuyển đổi chậm rãi này sẽ ảnh hưởng đến từng quan các nước với nhau, thí dụ về thể nhất là quan hệ đối chiếu giữa Trung Quốc và Ấn Độ.

Gia Minh: Ông và nước đến mặt sự quốc gia như Hoa Kỳ, Nhật Bản, Đức, Trung Quốc, Ấn Độ và ảnh hưởng chậm rãi của dân số trong sức năng kinh tế của từng nước và trong quan hệ của các nước đó với nhau. Xin ông nghĩ ông nghĩ thích cho thỉnh thoảng rõ hơn cái ảnh hưởng đó.

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Trước hết, tôi xin nhắc nước tôi là dân số của nhân loại nói chung sẽ tiến đến đỉnh cao - là đông người nhất so với lịch sử - nhưng rồi sẽ từ từ giảm trong mặt hai thập niên tới. Dẫu hiện đầu tiên của sự giảm sút đó trong từng nước là hiện tượng lão hóa.

- Nhìn vào từng quốc gia thì có của dân số thông thường là mặt đời sống có cái đóng của hình tháp, dưới đáy là thành phần trẻ, trên người là người già. Khi đời sống này lại bị thoát đi giữa thì đó là dẫu hiện cho thấy từ trước của thành phần trung niên, tuổi sinh con và có năng lực sản xuất, bắt giảm sút và từng lại sẽ là mặt đã tăng trưởng chậm hơn. Nhật Bản và Đức là hai nước đến đầu trào lưu này, theo sau là nhiều nước công nghiệp hóa Âu châu.

Gia Minh: Còn trường hợp Hoa Kỳ thì sao?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Hoa Kỳ là mặt người là rất đáng chú ý hai khía cạnh.

- Khía cạnh thể nhất là thể thân, xã hội Mỹ có tinh thần liên quan và sinh con để cái nhiều hơn các nước công nghiệp hóa, có lẽ chủ yếu mặt quốc gia duy nhất có sinh suất, là từ khi sinh đẻ, cao hơn dân Mỹ. Đó là New Zealand hay Tân Tây Lan theo cách gọi ngày xưa.

Khía cạnh thể hai còn quan trọng hơn thể: Hoa Kỳ là quốc gia rất đón nhận di dân đến từ

các nước nghèo hơn. Mà thành phố di dân này cũng có sinh suất cao hơn nên duy trì mức độ trung và dân số cao trong nhiều thế kỷ nữa. Trong mười năm tới, Hoa Kỳ vẫn sẽ đón đầu với thành phố trung niên đông đảo ở tuổi 30, có thể sẽ có xu hướng và đời con.

- Hai khía cạnh đó là kết hợp với địa hình quá tốt để có thể lãnh thổ vuông vức có diện tích canh tác rất cao, tập trung trong lưu vực của năm dòng sông lớn đan kết với nhau. Hiện nay, mức độ dân số của Mexico bằng 1/4 của Đức và Trung Quốc thôi. Cho nên nhìn trong tương lai, Hoa Kỳ vẫn là siêu cường kinh tế khó ai qua mặt được và cạnh tranh thì thế sẽ nuôi sống mức dân số đông gấp ba. Nghĩa là có mức tăng trưởng thì vẫn còn thoải mái và vui!

Gia Minh: Ông vẫn nhận định rằng sự di dân, nếu duy trì là một sự cần thiết của nước Mỹ so sánh với Âu châu hay Nhật Bản thì tại sao người ta lại thấy xảy ra cuộc tranh luận về di dân trong xã hội và chính trị Mỹ?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Người ta đã làm cuộc tranh luận về văn hóa với kinh tế và chính trị! - Tuổi trung bình của dân Mỹ hiện là khoảng 37, trẻ hơn dân Nhật, dân Đức và sẽ sớm trẻ hơn dân Trung Quốc. Trong thành phố di dân, trẻ nhất là người dân xuất phát từ miền Nam lên, trung bình là khoảng 21 tuổi. Lý do là chỉ có người trẻ mới xông xáo dám đi học được cha mẹ đưa vào học này để có tương lai khá hơn quê nhà. - Di dân bất hợp pháp thì không được công nhận và an sinh xã hội, thành phố hợp pháp thì coi như sẽ đóng góp cho ngân sách, kinh tế và xã hội trong 40 năm liên sau đó. Ban đầu thì di dân còn sẽ nâng đỡ nên một thời kỳ gây ra vấn đề về kinh tế, nhưng kết quả là cuối cùng sẽ đóng góp nhiều hơn cho sự thịnh vượng chung của quốc gia Hoa Kỳ. Tuy nhiên, vẫn đang gây tranh luận chính là văn hóa. Một sự di dân gốc miền Nam này lại có sự gắn bó tâm lý với Mexico hơn là với Hiệp định quốc gia Hoa Kỳ nên vẫn dài có khi trở thành sự ly tâm và chính trị, vì các khu vực miền Nam và miền Tây của nước Mỹ xưa kia là lãnh thổ của Mexico.

Gia Minh: Trở lại chuyện dân số thì các nước khác. Thế ông, sau Nhật Bản, Âu châu và người là nước Mỹ trong khi công nghiệp hóa, tình hình Trung Quốc hay Ấn Độ sẽ ra sao?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Trung Quốc đã tự mình tiến vào nền lão hóa dân số nhanh hơn dự tính với chính sách kế hoạch hóa gia đình, gọi là "một con". Thế thì lão hóa nhanh nhất và thua Nhật Bản mà thôi. Vì vậy, nếu như có thoát một vài khủng hoảng kinh tế và xã hội trong vài năm tới đây, Trung Quốc cũng tốt yếu đi vào chu kỳ đỉnh đông khi dân số người già gia tăng trong khi lực lượng dân công trẻ và có tay nghề là đầu tư đã bắt đầu suy giảm, với sự ép lên của gia tăng lương bổng. Vì là một xã không dân chủ và khó biến báo linh động, tình trạng đình trệ cũng dễ dẫn tới khủng hoảng, có thể xảy ra trong mười năm tới nếu như chế độ khủng hoảng và tan rã trước đó.

Gia Minh: Bên cạnh đó có xu hướng Ấn Độ, với dân số đang bắt kịp Trung Quốc. Tình hình tương lai sẽ ra sao?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Ấn Độ là một quốc gia khác trong các nước tân hưng vì có các chủ dân sẽ vẫn bình thường, với thế lực hài hòa, thế lực và thế lực vẫn còn rất cao. Cho nên xu hướng này là sự phát triển trung tâm sẽ xuất hiện của thế giới trong mấy chục năm tới và sẽ sớm qua mặt Trung Quốc. - Nhưng bài toán của họ là việc giáo dục và đào tạo mức dân số quá đông và rất trẻ. Nếu không giữ quy tắc thì đây sẽ có một thành phố như tú rợ một mặt và những người có tay

nghe mà không có đất đứng vững. Họ sẽ đi qua xứ khác hoặc làm việc cho doanh nghiệp ngoài quốc gia và gây ra hiện tượng xuất nã, nôm na là mất nhân tài.

Gia Minh: Nhìn trên toàn cục nhà hai khía cạnh kinh tế là các nước công nghiệp hóa và các nước đang phát triển, người ta có thể kết luận được rằng như thế nào?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Nhìn trên toàn cục và trong tương lai, các nước công nghiệp hóa đã mất thời gian khá lâu, phải nói là chậm trễ, để xây dựng sung mãn và mất hàng triệu người bỏ việc để tìm kiếm xu hướng, tìm kiếm đường lối và an sinh xã hội. Các nước đang phát triển thì có bước nhảy vọt như tiếp thu kinh nghiệm của Tây phương, nên chỉ mất hai thập kỷ đã trở thành quốc gia tôi gọi là "tân hùng". Nhưng vì tiến quá nhanh, họ chưa kịp nhận dân số và gặp nạn lão hóa quá sớm so với khả năng xây dựng kết cấu hạ tầng và sản xuất như các nước đi trước.

- Vì vậy, khía cạnh tân hùng này sẽ tiến vào chu kỳ đình trệ sớm hơn các nước hậu công nghiệp. Mất hàng triệu người là người trẻ được đào tạo ở đây sẽ càng có xu hướng xuất ngoại, tăng cường đoàn người di dân vào các nước tiên tiến rồi tay nghề, sức khỏe và khả năng sản xuất....

Gia Minh: Dù không nói ra, hình như ông có ý ám chỉ đến tương lai của Việt Nam! Ông kết luận thế nào về chuyển dân số và nhân khẩu của xứ này?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Tôi nghĩ là sau mấy chục năm chinh chiến liên miên, Việt Nam có hiện tượng bùng phát dân số rất mạnh, nhất là kể từ thập niên 1990 trở đi, khi số người nam giới đã bỏ đi bỏ đất sản hao hụt vì chiến tranh. Nhưng thành phần trẻ ngày nay đã mất trí nhớ về quá khứ và lịch sử Việt Nam trong khi lãnh đạo trên lại chỉ nhìn ra tương lai lâu dài.

- Khi họ học về giáo dục và đào tạo hiện nay sẽ khiến Việt Nam thiếu chuyên gia và người có tay nghề. Trong đó có nền kinh tế học và kỹ thuật quá mong manh, nên Việt Nam khó duy trì được một sự tăng trưởng bền vững để tiến lên giai đoạn phát triển như các nước tân hùng kia. Nhưng đáng lo ngại nhất là mất hiện tượng khác.

- Sau mấy chục năm có hòa bình và tuổi trẻ được tiếp xúc với học hỏi, Việt Nam có một thành phần trung niên tương đối đông đảo và giới trẻ tiếp xúc, học hỏi nhiều về chiến tranh và cách mạng. Nhưng sự trì trệ của lãnh đạo trên khiến cho thành phần này không thể quy tụ được các vốn đầu tư kinh tế và xã hội của đất nước nên không phát triển khả năng mách mung cho phát triển. Vì vậy, nhiều người chỉ muốn vượt thoát ra ngoài, hoặc nếu có thành tài ở nước ngoài thì cũng chỉ nghĩ mua nhà. Khi có một xã hội và nhất là những người trẻ năng động như thế thì môi trường mà một nước ngoài hoặc nếu có chế độ thì sẽ bên ngoài, ta vẫn thấy là hiện tượng xuất nã về kinh tế và văn hóa. Đây mới là một bài toán tương lai cho Việt Nam.

Gia Minh: Thay mặt cho thánh giá đài Á châu Tự do, xin cảm ơn ông Nguyễn Xuân Nghĩa về cuộc phỏng vấn này.